

RÄTTEN TILL KUNSKAP

UNGAS SEXUELLA OCH REPRODUKTIVA RÄTTIGHETER

Malte Sundberg

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF

OM MUCF

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor tar fram **kunskap om ungas levnadsvillkor** och om **det civila samhällets förutsättningar**.

Vi ger bidrag till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete."

Ungas sexuella och reproduktiva rättigheter

FOKUS15

Ungas sexuella och
reproduktiva
rättigheter
– En tematisk
kartläggning

Rätten till kunskap
FOKUS15:DEL1

Särskilt utsatta
ungdomsgrupper
FOKUS15:DEL2

När unga behöver
skydd och stöd
FOKUS15:DEL3

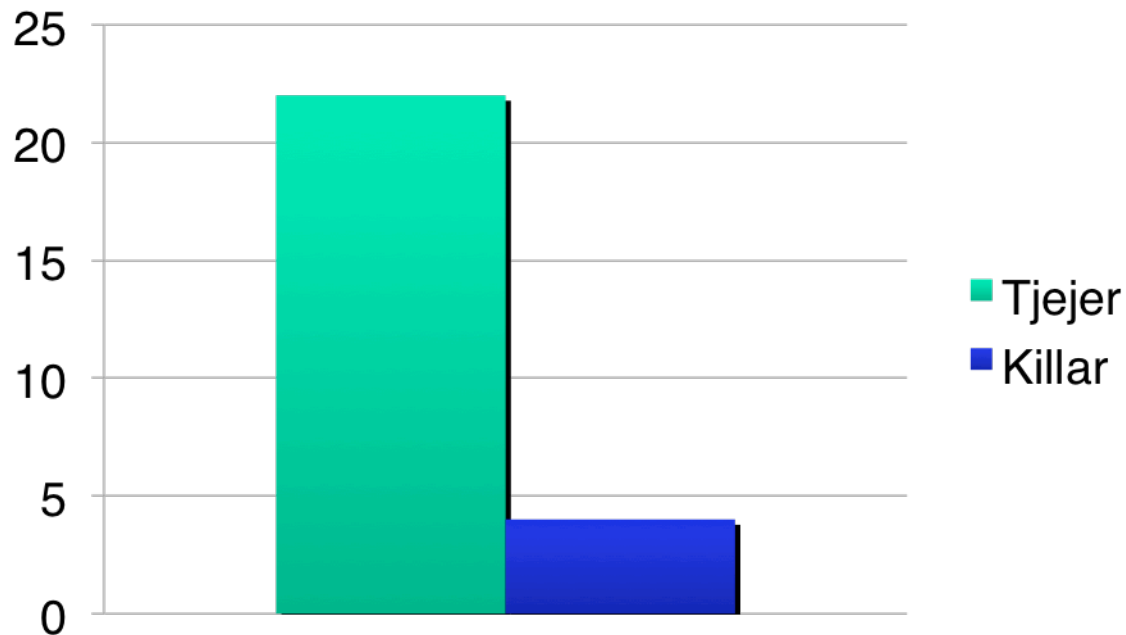
Sexuella och reproduktiva rättigheter

- Rätt att älska den du vill
- Rätt till sex- och samlevnadsundervisning
- Rätt att välja om och när du vill skaffa barn
- Rätt till abort
- Rätt att slippa diskriminering, våld och tvång
- Rätt att få skydd från sexuellt, könsbaserat och hedersrelaterat våld

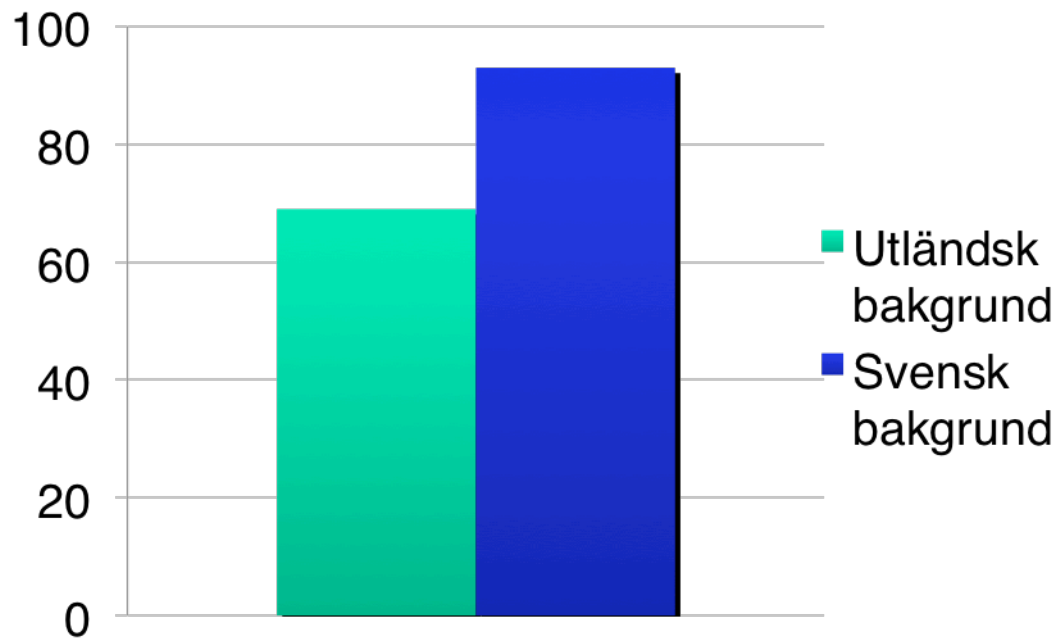

Övergripande resultat

- De unga som behöver mest kunskap och stöd får minst
- Unga behöver mer kunskap om sin rättigheter
- Vuxna behöver mer kunskap om ungas verklighet

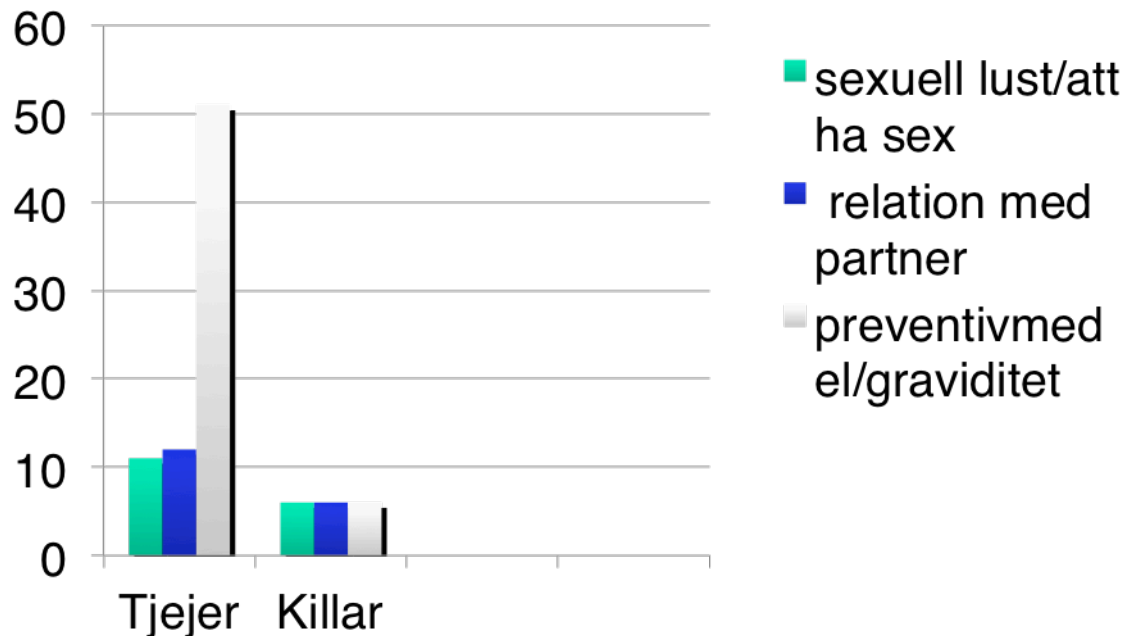

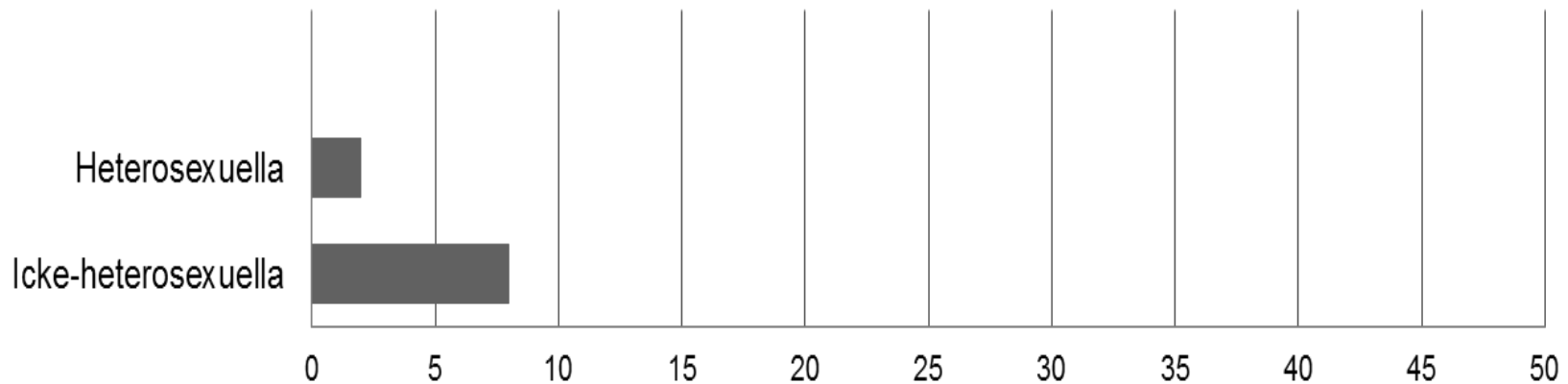
Unga 16-25 år som uppger att de någon gång har gjort något sexuellt mot sin vilja, 2015.

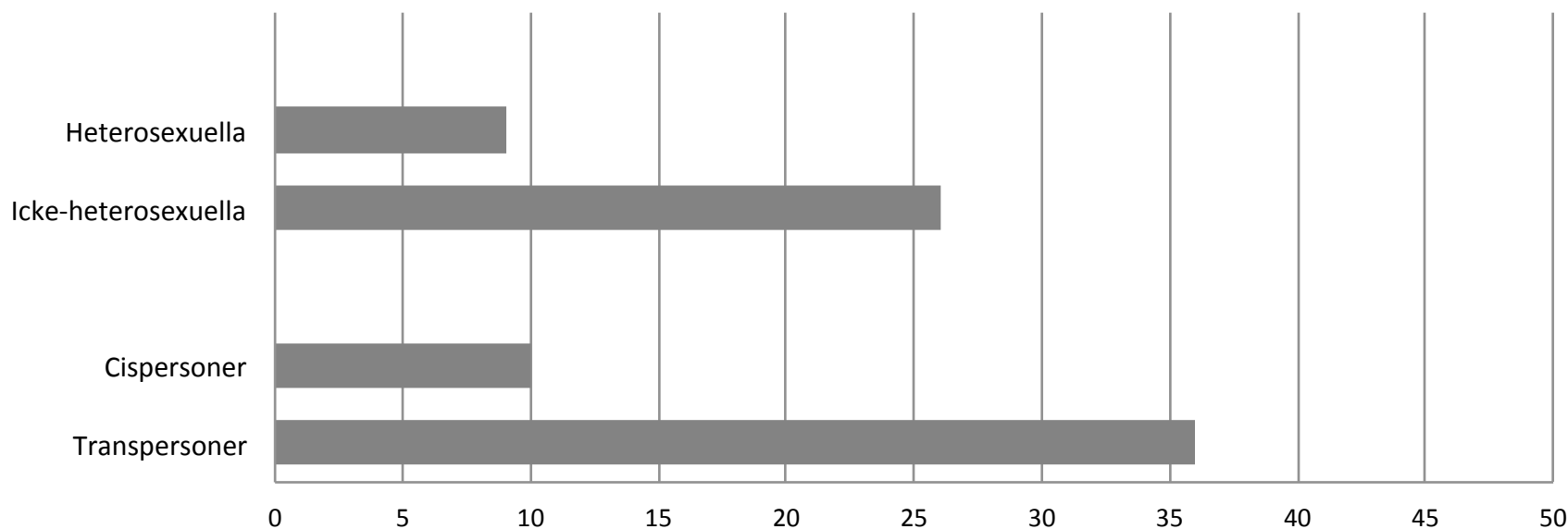
Unga 16-25 år som får vara ihop med vem de vill utan invändningar från familjen, 2015.

Unga 16-25 år som har pratat med någon vuxen utanför familjen om:

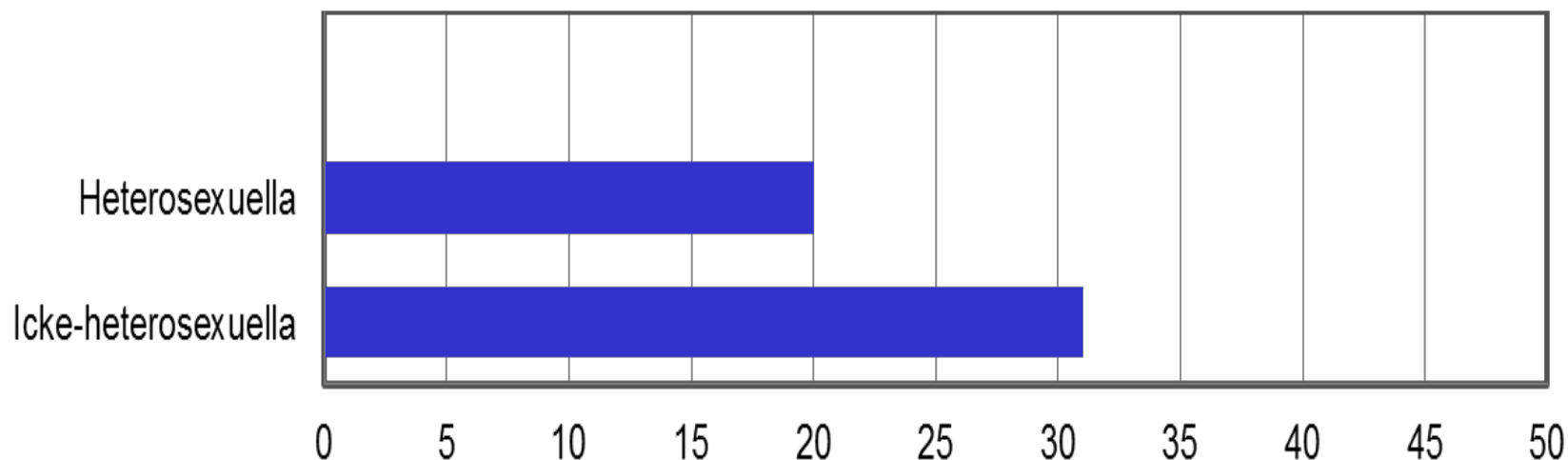

Unga 16-25 år som har utsatts för sexuellt våld eller utnyttjande det senaste halvåret, 2015.

Unga 16-25 år som har känt att de inte själva bestämmer över sin kropp eller vem de har sex med, en eller flera gånger, 2015.

Unga 16-25 år som tycker att det är okej att andra har sex mot ersättning, 2015.

Sexuella och reproduktiva rättigheter - Vad har det med skolan att göra?

Skolan som en plats där rättigheter tillgodoses

Skollag, diskrimineringslag

Kunskap om och praktisk tillämpning av rättigheter

Skolan som en plats där rättigheter undergrävs

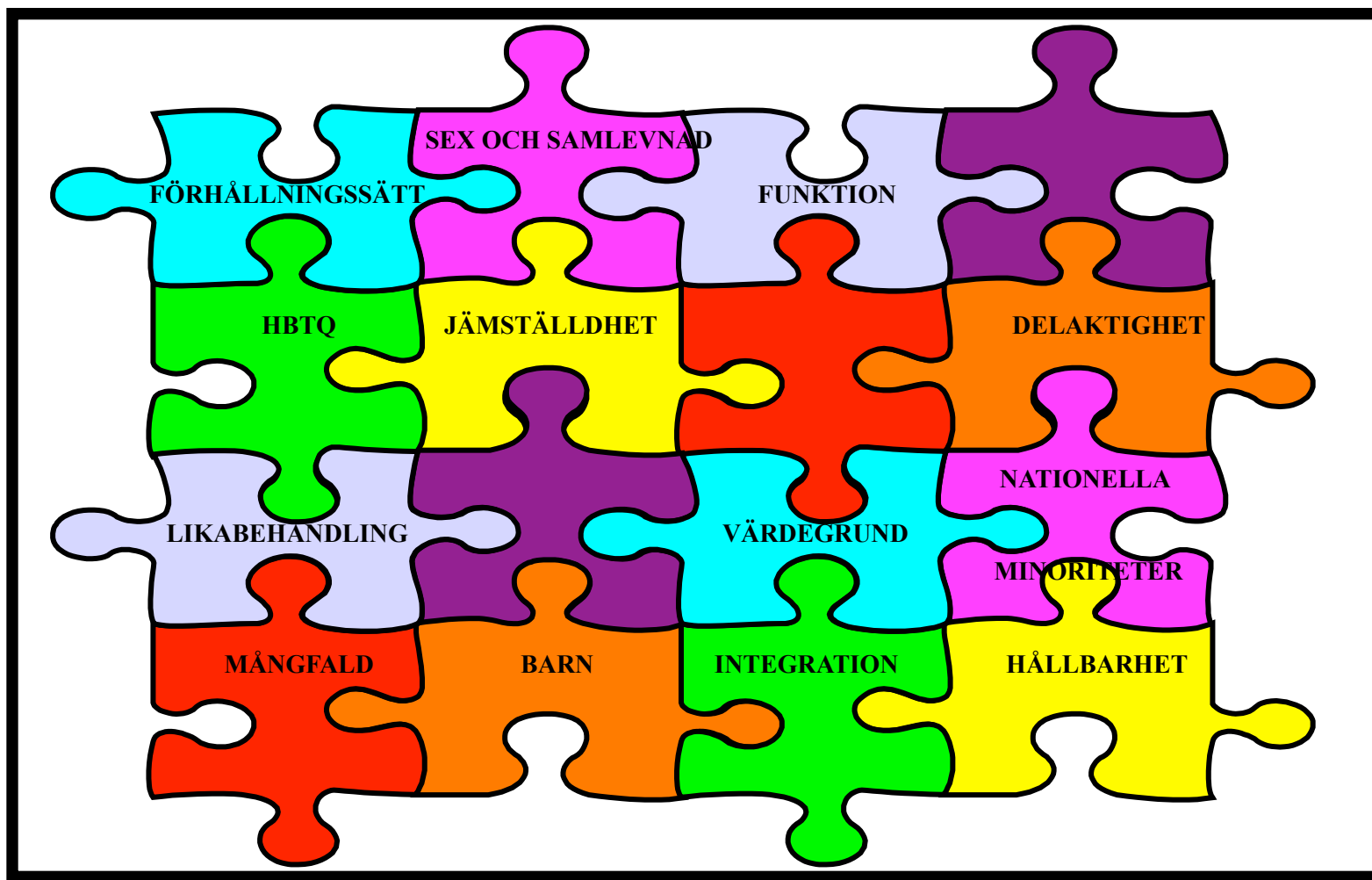
Kränkningar, sexuella trakasserier, våld, otrygghet, exkludering, osynliggörande

Bristande likvärdighet i undervisningen?

Perspektivträngsel i verksamheten?

Mänskliga rättigheter som ram i kärnverksamheterna

Rätten till kunskap

Sex- och samlevnadsundervisningen i skolan ska:

- nå alla
- vara kontinuerlig
- vara ämnesintegrerad
- vara ämnesövergripande

Skolan är en viktig kunskapskälla

Hur ser det ut i praktiken?

Kvantitet

- Tecken på stora skillnader inom och mellan skolor
- Skolans organisation och resurser skapar förutsättningar

Kvalitet

- En femtedel av unga är nöjda
- Killar är mer nöjda än tjejer
- Unga heterosexuella är mer nöjda än icke-heterosexuella
- Tecken på varierande kvalitet
- Exempel på undervisning som bekräftar exkluderande normer
- Oklart i vilken grad kunskap om rättigheter ingår
- Kränkningar och begränsande normer i skolmiljön riskerar påverka lärande

Vad ses som sex?

Hur mycket sex eller lite sex ses som normalt?

Vem förväntas utsättas för risker?

Vad räknas som en familj?

Vem förväntas utsätta andra?

NORMER

Vem ses som asexuell?

Vid vilken ålder blir jag sexuell?

Vem ses som sexuell?

Vad ses som en bra relation?

Vilka kroppar framställs som normala och attraktiva?

Vad räknas som ett övergrepp?

Vilken sorts sexualitet är okej?

Vem förväntas ta ansvar?

Rätten till kunskap – om vad och för vem?

Ungas tillgång till kunskap påverkas av synen på

- Barn och unga
- Sexualitet
- Kön
- Funktionsvariation
- Etnicitet, nationalitet och religion
- Skolans uppgift

Vad säger unga själva?

- Mer kunskap om lust, sex och relationer.
- Mer om närhet, kommunikation och gränser.
- Mer om samkönat sex.
- Hur en kan skydda sig mot sjukdomar och oönskade graviditeter.

FOKUS15

Jag tycker vi borde få lära oss tidigare att sex är så mycket mer än penetrerande penis + vagina och att kön är något helt annat än våra genitalier.

(Tjej, 16-17 år)

Veta om att när det gäller sex och relationer så handlar det inte om vad andra tycker, det handlar om hur man själv känner.

(Tjej, 13-15 år)

Hur sex ser ut i verkligheten, hört att porr inte liknar 'riktigt' sex alls.

(Kille, 13-15 år)

*Det hade vart nice med någon slags könsneutral sex- och samlevnadsundervisning
(Tjej, 22-25 år)*

*Alternativa förhållningssätt till homosexualitet som inte utgår ifrån föreställningen om att bögar har statiska top/bottom-roller, eller att analsex utgör huvuddelen av bögsex.
(Kille, 22-25 år)*

*Behöver mer kunskap om hur vi
gör varandra glada.*

(Kille, 16-17 år)

Kunskap som verktyg

För att kunna leva det liv jag vill leva tillsammans med andra.
För att tillämpa mänskliga rättigheter i praktiken.

Kunskap som representation

För att visa olika sätt att vara och leva.

Dubbla strategier

- Synliggör det som osynliggörs – synliggör normbrytare
- Synliggör det som tas för givet – synliggör normen

Ett rättighetsperspektiv i undervisningen

- ✓ Kunskap om sexuella och reproduktiva rättigheter
- ✓ Utgångspunkt i MR-konventioner och svensk lagstiftning
- ✓ Främja lika rättigheter och möjligheter i skolan
- ✓ Förebygga och åtgärda kränkningar
- ✓ Ungas delaktighet och inflytande över undervisning och skolmiljö

Vad kännetecknar en kvalitativ sex- och samlevnadsundervisning?

- ✓ Kursplanebaserad och lärarledd undervisning
- ✓ Variation av arbetssätt och metoder
- ✓ Rektorn ansvarar för struktur, utvärdering och uppföljning
- ✓ Möjligheter till samtal och reflektion
- ✓ Balans mellan riskperspektiv och att lyfta positiva aspekter av sexualitet
- ✓ Anpassning till gruppens ålder och förkunskaper
- ✓ Byggs på i takt med att gruppen utvecklas
- ✓ Genusmedvetenhet
- ✓ Normkritiskt förhållningssätt

Förslag

- Ny kvalitetsgranskning av skolans sex- och samlevnadsundervisning
- Stärkt kunskap om mänskliga rättigheter generellt och sexuella och reproduktiva rättigheter för skolpersonal
- Insatser för utvecklat normkritiskt likabehandlingsarbete
- Utveckla metoder för forskningsbaserat arbete mot sexuella trakasserier i skolan
- Stärk elevers delaktighet i likabehandlingsarbetet

Frågor att ta med er

Hur kan jag bli bättre på att utgå från ett rättighetsperspektiv i mitt arbete?

Vad behöver vi göra för att sex- och samlevnadsundervisningen ska vara tillgänglig och relevant för alla elever?

Mer kunskap och stöd

Tack!

Malte Sundberg

malte.sundberg@mucf.se